

คำราชาศัพท์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

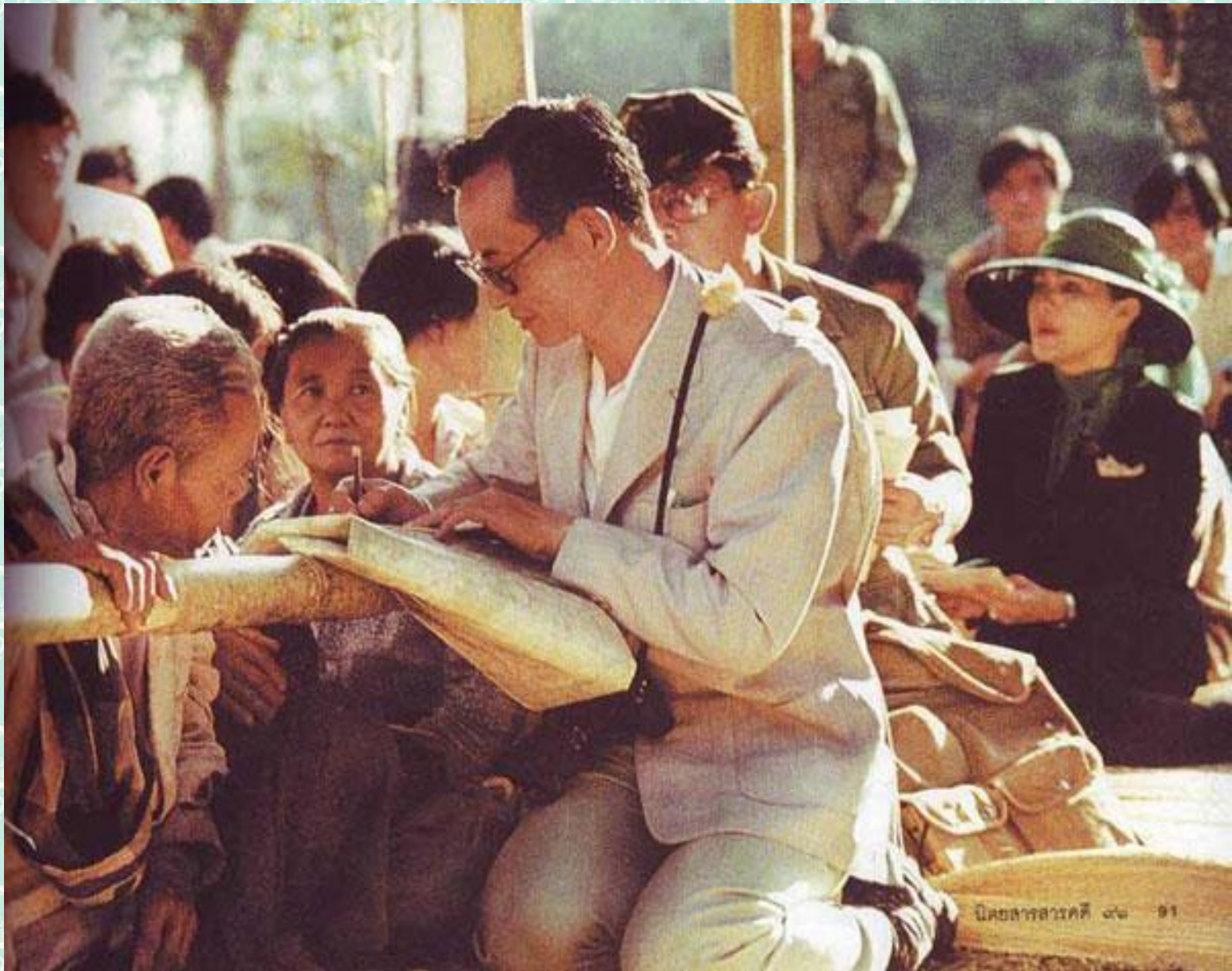
“ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ทรงทำนุบำรุงบ้านเมือง บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของอาณาประชาราษฎร์ด้วยทศพิธราชธรรม และขัตติยวัตร ขัตติยธรรม พระมหากษัตริย์ทรงทำให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนชาวไทยตลอดมา บรรพชนไทยเคารพสักการะพระมหากษัตริย์และต้องการแสดงออกว่าเทิดทูนพระประมุขของชาติไว้สูงสุด จึงคิดถ้อยคำที่ควรค่าแก่พระเกียรติมาใช้ เป็นคำราชาศัพท์ในการกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ต่างจากถ้อยคำที่สามัญชนพูด คำราชาศัพท์ได้กำหนดใช้เป็นแบบแผนสืบต่อกันมา ถือเป็นวัฒนธรรมทางภาษาอันเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติ”

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

ผู้เขียน: ... ล้ำใจ

นักเขียนคิดว่าราชฎรคนนี้จะกราบบังคมทูลในหลวงด้วยถ้อยคำอย่างไร

ความหมายของคำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ หมายถึง ถ้อยคำสุภาพไพเราะที่ใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลในสภาพสังคมไทย ซึ่งถือหลักแบ่งตามวัยวุฒิ คุณวุฒิ และชาติวุฒิ ได้แก่

๑. พระมหากษัตริย์ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
๒. พระบรมวงศานุวงศ์ (พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์)
๓. พระภิกษุสงฆ์
๔. ขุนนาง ข้าราชการ
๕. สุภาพชน

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

วิธีการใช้คำราชาศัพท์

๑. การใช้ทรง
๒. การใช้พระบรม, พระราช, พระ
๓. การใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้าย
๔. การใช้นามราชาศัพท์
๕. การใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้อง

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

๑. การใช้ทรง

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้ทรง

๑. ทรง + คำนามสามัญบางคำ และ ทรง+คำกริยาสามัญบางคำ ทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ได้ เช่น

★ ทรงกีฬา

★ ทรงบาตร

★ ทรงช้าง

★ ทรงคนตรี

★ ทรงงาน

★ ทรงบาตร

★ ทรงธนู

★ ทรงธรรม

★ ทรงวิ่ง

★ ทรงศึกษา

★ ทรงกรุณา

★ ทรงขว้าง

★ ทรงยินดี

★ ทรงรับ

★ ทรงสั่งสอน

★ ทรงขอบใจ

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้ทรง (ต่อ)

๒. ทรง + คำราชาศัพท์ที่เป็นนามบางคำ เป็นคำกริยารราชาศัพท์ได้

เช่น

- ▶ ทรงพระอักษร
- ▶ ทรงพระราชดำริ
- ▶ ทรงพระประชวร
- ▶ ทรงพระสุบิน
- ▶ ทรงพระผนวช
- ▶ ทรงพระกรุณา

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้ทรง (ต่อ)

๓. คำที่เป็นกริยาราชาศัพท์อยู่แล้วไม่ต้องมีคำว่า ทรง นำหน้า เช่น

➤ คำเนิน

➤ ประสูติ

➤ บวรม

➤ เสวย

➤ เสด็จ

➤ เสด็จพระราชดำเนิน

➤ ประชวร

➤ โปรด

➤ พอพระราชหฤทัย

➤ สรง

➤ ตรัส

➤ ทอดพระเนตร

➤ พระราชทาน

➤ ประทับ

➤ พิโรธ

ยกเว้น ผนwx ใช้ ทรงผนwx ได้

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้ทรง (ต่อ)

๔. เมื่อใช้คำว่า “มี” หรือ “เป็น” หน้าคำราชาศัพท์ ไม่ต้องใช้ทรงแหน้าหน้าอีก
เช่น

▶ พระราชธิดา (เป็น + พระราชธิดา = เป็นพระราชธิดา)

ไม่ใช้ว่าทรงเป็นพระราชธิดา

▶ พระราชประสงค์ (มี + พระราชประสงค์ = มีพระราชประสงค์)

ไม่ใช้ว่าทรงมีพระราชประสงค์

▶ พระราชดำรัส = มีพระราชดำรัส

▶ พระกรุณา = เป็นพระกรุณา

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ใจ หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

๒. การใช้พระบรม, พระราชา, พระ

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ
โรงเรียนตากพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้พระบรม, พระราช, พระ

๑. “พระบรม” หรือ “พระบรมราช” นำหน้าคำนามที่สำคัญยิ่งสำหรับ

พระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เช่น

- พระบรมมหาราชวัง
- พระปรมาภิไธย
- พระบรมเดชาอนุภาพ
- พระบรมฉายาลักษณ์
- พระบรมราชโองการ
- พระบรมราชาธิราช
- พระบรมวงศานุวงศ์

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ไพไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้พระบรม, พระราช, พระ (ต่อ)

๒. “พระราช” นำหน้าคำนามที่ใช้เฉพาะพระมหากษัตริย์และสมเด็จพระบรมราชินีเป็นสิ่งสำคัญรองลงมาจากพระบรม เช่น

- ✓ พระราชวัง
- ✓ พระราชทรัพย์
- ✓ พระราชหฤทัย
- ✓ พระราชพาหนะ
- ✓ พระราชหัตถเลขา

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้พระบรม, พระราช, พระ (ต่อ)

๓. “พระ” นำหน้าคำสามัญที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ เพื่อให้แตกต่างกับสามัญชน เช่น พระแก้วมรกต พระที่นั่ง พระตำหนัก พระแสง พระบาท พระหัตถ์ พระเจ้า พระนาสิก พระชะตา

!!!! แต่ก็มีบางคำที่ไม่ใช้ พระ ประกอบหน้า เช่น ฉลองพระบาท ฉลองพระองค์ ธารพระกร บั้วหนพระโอษฐ์ แปรงชำระพระทนต์ ฉลองพระเนตร ฉลองพระหัตถ์ รถพระที่นั่ง จานเสวย โต๊ะทรงพระอักษร

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ไพไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้พระบรม, พระราช, พระ (ต่อ)

๔. “หลวง ตัน” ประกอบท้ายคำนามทั่วไป เพื่อแสดงว่าเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เช่น

หลวง (ใช้กับคน สัตว์ สิ่งของ)	ตัน (ใช้กับสัตว์และสิ่งของที่เป็นชนิด)
ลูกหลวง	ม้าตัน
หลานหลวง	ช้างตัน
แพทย์หลวง	เรือตัน
เรือหลวง	เครื่องตัน
รถหลวง	ป่าตัน

เดี๋ยวก่อน!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

คำต่อไปนี้ไม่ใช่คำราชาศัพท์ ทางหลวง เมียหลวง เขาหลวง ทะเลหลวงนะจ๊ะ

การใช้พระบรม, พระราช, พระ (ต่อ)

๕. คำขยายความ คำราชาศัพท์บางคำมีความหมายใกล้เคียงกัน ควรมีความรู้เรื่องความหมายให้ถูกต้อง เช่น

- * พระราชดำรัสหรือพระราชกระแส → คำพูด
- * พระบรมราชโองการ → คำสั่ง
- * พระบรมราชาโชวาท → คำสอน
- * พระราชปฏิสันถาร → คำทักทาย การทักทาย
- * พระราชปฐจา → คำถาม

๓. การใช้ค่าขึ้นต้นและค่าลงท้าย

การใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้าย

ฐานันดรของผู้ฟัง	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, สมเด็จพระบรมราชินีนาถ	ขอเดชะฝ่าละอองธุลี พระบาทปกเกล้า ปกกระหม่อม	ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
สมเด็จพระบรมราชินี, สมเด็จพระบรมราชชนนี, สมเด็จพระยุพราช, สมเด็จพระสยามบรม ราชกุมารี	ขอพระราชทานกราบ บังคมทูลทราบบฝ่าละออง พระบาท	ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ควรมีควรรแล้วแต่จะทรง พิจารณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ไพไล หล้าใจ
โรงเรียนตากพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

การใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้าย (ต่อ)

ฐานะของผู้ฟัง	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย
สมเด็จพระเจ้าฟ้า	ขอพระราชทานกราบ ทูลทราบบฝ่าพระบาท	ควรมีควรแล้วแต่จะทรง พิจารณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	ขอประทานกราบทูล ทราบบฝ่าพระบาท	ควรมีควรแล้วแต่จะทรง พิจารณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ
โรงเรียนตากพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

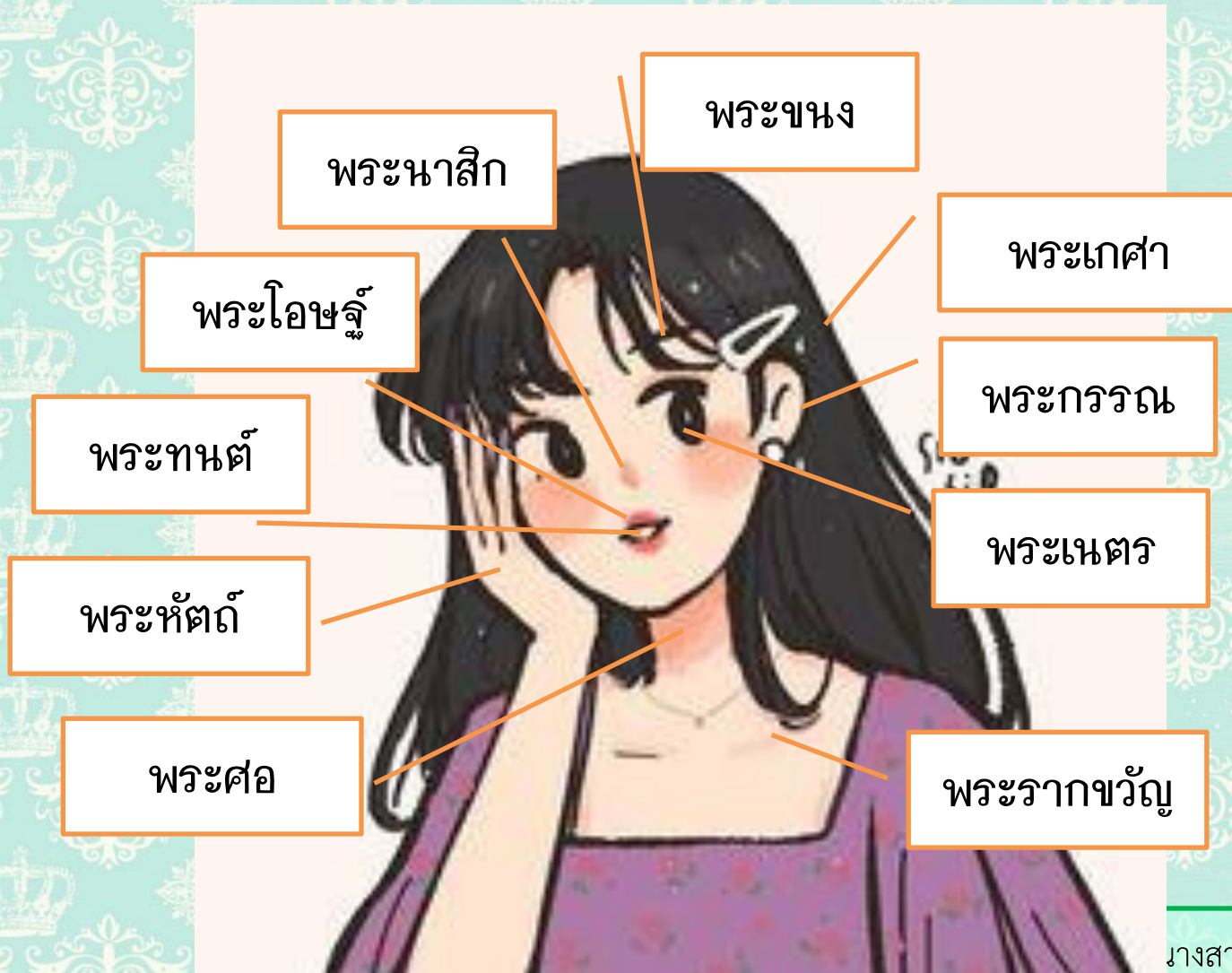
การใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้าย (ต่อ)

ฐานะนครของผู้ฟัง	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	กราบทูลฝ่าพระบาท	ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด
หม่อมเจ้า	ทูลฝ่าพระบาททรงทราบ	แล้วแต่จะโปรด

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ
โรงเรียนตากพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

คำศัพท์หมวดต่าง ๆ

คำศัพท์หมวดร่างกาย

นางสาวพิมพ์ใจ หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

คำศัพท์หมวดร่างกาย

พระหัตถ์

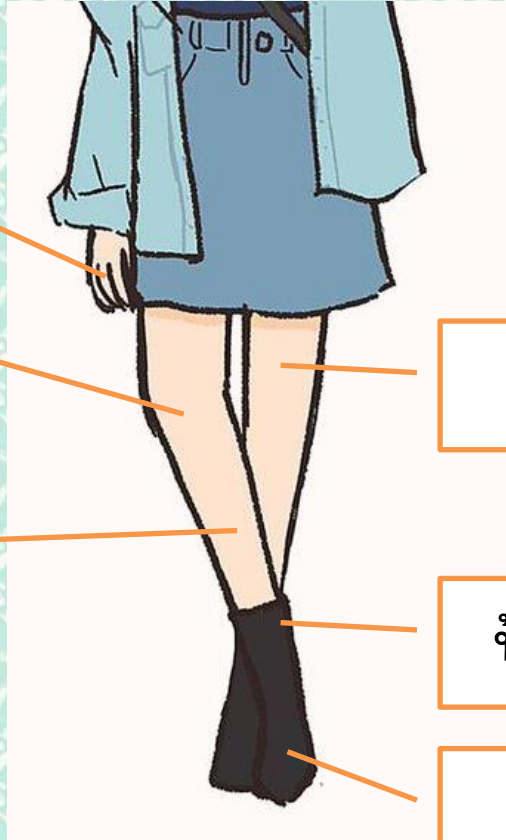
พระขานู

พระขงฆ์

พระเพลา

ข้อพระบาท

พระบาท

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

คำศัพท์หมวดเครื่องใช้

พระแสงปักษา

ฉลองพระเนตร

พระมาลา

พระราช
หัตถเลขา

พระแสงกรรบิด

พระเบญจ

แก้วน้ำเสวย

อ่างสรง

คำศัพท์หมวดเครื่องใช้

พระสำอาง

พระสัคนธ์

ฉลองพระองค์

พระฉาย

พระกลด

พระบังนุช

พระจ๋ามรงค์

รองพระบาท

นักเรียนคิดว่าผู้ชายคนนี้จะพูดกับพระสงฆ์ด้วยถ้อยคำอย่างไร

คำศัพท์เฉพาะ สำหรับภิกษุสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

สรรพนามบุรุษที่ ๑ ที่พระภิกษุใช้

คำที่ใช้	โอกาสที่ใช้
อาตมา	พระภิกษุใช้กับฆราวาสทั่วไป
อาตมาภาพ	พระภิกษุใช้กับพระราชวงศ์ตั้งแต่หม่อมเจ้าขึ้นไป และใช้ในงานพิธีการ
เกล้ากระหม่อม	พระภิกษุใช้กับพระภิกษุที่เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ หรือที่ดำรงสมณศักดิ์สูงกว่า
ผม, กระผม	พระภิกษุใช้กับพระภิกษุด้วยกัน

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ไพไล หล้าใจ
โรงเรียนตากพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

สรรพนามบุรุษที่ ๒ ที่พระภิกษุใช้

คำที่ใช้	โอกาสที่ใช้
มหาบพิตร	พระเจ้าแผ่นดิน
บพิตร	พระราชวงศ์
คุณโยม	บิดา, มารดา, ญาติผู้ใหญ่หรือผู้ที่อาวุโสสูง
คุณ,เออ	ใช้กับบุคคลทั่วไป

สรรพนามบุรุษที่ ๒ ที่ภรวาสใช้

คำที่ใช้	โอกาสที่ใช้
พระคุณเจ้า	ภรวาสใช้กับสมเด็จพระราชาคณะ, รองสมเด็จพระราชาคณะ
พระคุณท่าน	ภรวาสใช้กับพระราชาคณะชั้นรองลงมา
ท่าน	ใช้กับพระภิกษุทั่วไป

คำขานรับที่พระภิกษุใช้

คำที่ใช้	โอกาสที่ใช้
ขอถวายพระพร	พระราชวงศ์
เจริญพร	ฆราวาสทั่วไป
ครับ, ขอรับ	ใช้กับพระภิกษุด้วยกัน
ขอถวายพระพร	พระราชวงศ์

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ
โรงเรียนตากพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

**คำศัพท์เฉพาะ
สำหรับภิกษุสงฆ์**

คำศัพท์สำหรับพระภิกษุ

คำที่ใช้	คำสามัญ
อาราธนา	ขอเชิญ
ภัตตาหาร	อาหาร
ฉัน	กิน
ถวาย	มอบให้
อาสนะ	ที่นั่ง
จำวัด	นอน
สรง	อาบน้ำ
มรณภาพ	ตาย
ปลงผม	โกนผม

คำที่ใช้	คำสามัญ
กุฏิ	เรือนพักในวัด
จำพรรษา	อยู่ประจำวัด
อุปสมบท	บวชเป็นพระภิกษุ
บรรพชา	บวชเป็นสามเณร
ลิขิต	จดหมาย
ครองผ้า	แต่งตัว
ปลงอาบัติ	แจ้งความผิดให้ทราบ
ทำวัตร	สวดมนต์
อาพาธ	ป่วย

WORLD CLASS
STANDARD SCHOOL

คำสุภาพ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ครูผู้สอน: นางสาวพิมพ์ิไล หล้าใจ

โรงเรียนตากพิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

ความหมาย

คำสุภาพ หมายถึง คำที่ได้ยินแล้วน่าฟัง ชวนฟังเป็นถ้อยคำที่เหมาะสม
คำสุภาพมีลักษณะดังนี้

- ไม่เป็นคำหยาบ
- ไม่เป็นคำที่ได้ยินแล้วไม่น่าฟัง ไม่เป็นคำกระด้าง
- ไม่เป็นคำที่สั้นหรือห้วนไป
- เป็นคำที่พูดจนแล้วไม่หยาบ
- เป็นคำที่ไม่นิยมเปรียบกับของหยาบ
- เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาบาลี สันสกฤต และเขมร

ตัวอย่างคำสุภาพ

คำสามัญ	คำสุภาพ	คำสามัญ	คำสุภาพ
ขนมจีบหมู	ขนมทวาย	สัตว์ออกลูก	ตกลูก
ขนมเทียน	ขนมบัวสาว	จี๋เหนียว	ตระหนี่
ใส่ตราชวน	จงจำ	อีแร้ง	นกแร้ง
โรคห่า	กาฬโรค	ฝึกกระแฉัด	ฝึกหุ่นอ่อน
เต่า	จิตรจุล	ฝึกทอง	ฝึกเหลือง
ดอกสลิด	ดอกขจร	แตงโม	ผลอุลิด
ดอกช้อนชู	ดอกช้อนกลิ้ง	ลูกตะลิงปลิง	ผักมุลละมั่ง
ผักบุง	ผักทอดยอด	ปลาสลิด	ปลาใบไม้
ผักตบชวา	ผักสามขาว	ปลาช่อน	ปลาหาง

ตัวอย่างคำสุภาพ

คำสามัญ	คำสุภาพ
ปลาไหล	ปลาขาว
ไส้เดือน	รากดิน
ขนมจิ้น	ขนมเส้น
กะปิ	เยื่อเคย
ปลาร้า	ปลามัจฉะ
สาวกกะเบือ	ไม้ตีพริก
จี๊ฉิ่ง	สีฉิ่ง
ใส่กุกูญแจ	ลั่นกุกูญแจ
ตกปลา	วางเบ็ด

ทดสอบความรู้

ความว้ายังไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทน (ไม่ต้องเปลี่ยนเพราะเป็นสุภาชิต)

หมาตัวนั้นเป็นงูเวียน (สุนัขตัวนั้นเป็นโรคเวียน)

ขนมตาลของคุณยายหมู่อ้อยมาก (ขนมทองฟู่ของคุณยายหมู่อ้อยมาก)

ข้างขี้อย่าขี้ตามข้าง (ไม่ต้องเปลี่ยน เพราะเป็นสุภาชิต)

แม่ซื้อปลาช่อนมาทำต้มยำ (แม่ซื้อปลาหางมาทำต้มยำ)

แม่ให้ฉันไปหาสากกะเบื่อในครว (แม่ให้ฉันไปหาไม้ตีพริกในครว)

เรียนเสร็จแล้วไปทดสอบความรู้ตนเองด้วยแบบฝึกทักษะที่ครูแจกให้กันเลย

แบบฝึกทักษะ คำที่ใช้สำหรับพระสงฆ์และคำพุทธ

คำชี้แจง ให้กรอเขียนเติมคำลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

+ให้ทำเขียนนำคำที่ใช้กับพระสงฆ์มาเติม+

เบญจ -		แต่งตัว -	
รับประทານ -		โหรี -	
ให้พระ -		อาบน้ำ -	
คำเรียกลูกหญิง -		โกนหนวด -	
นมน -		คำแทนตัวพระ -	

+ให้ทำเขียนนำคำสอนใจของคำที่ใช้กับพระสงฆ์มาเติม+

มกาบพิตร -		โอม -	
เพลง -		ท้าวิตร -	
อาพาธ -		ปัจฉิม -	
กฐิน -		อาสนะ -	
ประเคน -		ปองหม -	

ทำด้วยตนเอง ได้ทั้ง
ความรู้และความภูมิใจ

ตอนที่ ๒

ตัวชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่รูปภาพกับคำสุภาพต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

๑.		ปลาขาว
๒.		ปลาบั้งจะ
๓.		วิหาร
๔.		ผักทอดยอด
๕.		ผลอู๊ด
๖.		ขมกทราย
๗.		นกกา
๘.		รากหิน
๙.		เขื่อนเขย
๑๐.		ผักสามทหาร

ชื่อ..... ชั้น ม..... เลขที่.....